16/05/2019

“Στα εγκαίνια της Βασιλεύουσας των πόλεων”

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Ανήμερα της εορτής του αγίου Μωκίου που μαρτύρησε επί Διοκλητιανού στο Βυζάντιο, στις 11 Μαΐου, τελέστηκαν τα εγκαίνια της Κωνσταντινούπολης το 330 μ.Χ., μια και ο άγιος θεωρούνταν προστάτης της πόλης την πρώιμη περίοδο. Ο Μέγας Κωνσταντίνος ήθελε να κάνει τα εγκαίνια όταν θα είχαν ολοκληρωθεί βασικά έργα της Νέας Ρώμης, όπως την ονόμασε το 328, και για αυτό η ίδρυση της διήρκεσε πολλά χρόνια.

Το γεγονός των εγκαινίων θεωρήθηκε κορυφαίο δείγμα της γενναιοδωρίας της αυτοκρατορικής αυλής προς τους κατοίκους της Πόλης. Ο αυτοκράτορας συνοδευόμενος από μέλη της αυτοκρατορικής αυλής πήγε στο κέντρο της νέας αγοράς, στο Φόρο, όπου πραγματοποιήθηκε η τελετή «αφιέρωσης» της στήλης. Η τελετή έγινε στο σημείο όπου ο Κωνσταντίνος είχε δει θείο όραμα το οποίο τον καθοδήγησε να οριοθετήσει τη νέα πόλη.

Μετά το 40ήμερο, στην κορυφή της στήλης τοποθετήθηκε άγαλμα του

αυτοκράτορα ως Ήλιου-Απόλλωνα. Η στήλη αυτή αποτελούσε στην ουσία ένα είδος φυλαχτού για την πόλη: τα επτά τύμπανα από πορφυρό γρανίτη είχαν μεταφερθεί από την Τροία, ενώ στα θεμέλιά της λεγόταν ότι είχαν τοποθετηθεί αντικείμενα ιδιαίτερης συμβολικής αξίας τόσο για τους χριστιανούς όσο και για τους εθνικούς. Συγκεκριμένα, είχε τοποθετηθεί εκεί η πέτρα την οποία είχε χτυπήσει ο Μωυσής για να αναβλύσει νερό στην έρημο, ψάθα από τα πανέρια με τα οποία οι μαθητές του Ιησού είχαν μεταφέρει τα ψωμιά και τα ψάρια στο θαύμα της Γαλιλαίας, αλλά και το Παλλάδιο, δηλαδή το άγαλμα της Αθηνάς που ο Αινείας είχε φέρει μαζί του στη Ρώμη από την Τροία.

Το άγαλμα του Κωνσταντίνου ως Ήλιου ήταν καμωμένο από χρυσό. Παρά τους παγανιστικούς συμβολισμούς, επιχειρήθηκε, πιθανότατα σε ελαφρώς μεταγενέστερη φάση, η σύνδεσή του με τη χριστιανική παράδοση· έτσι θεωρήθηκε ότι περιείχε κομμάτι του Τίμιου Ξύλου και ότι οι επτά ακτίνες που αποτελούσαν το στέμμα του έφεραν πυρήνες από τα επτά καρφιά που είχαν χρησιμοποιηθεί στη Σταύρωση του Χριστού.

Αφού οι παρευρισκόμενοι παρακολούθησαν την τοποθέτηση του αγάλματος στην κορυφή της στήλης ψάλλοντας το «Κύριε», μετέβησαν στον Ιππόδρομο. Ο Κωνσταντίνος ήταν ντυμένος με μεγαλοπρέπεια και, κατά τα λεγόμενα, φόρεσε πρώτη φορά διάδημα στολισμένο με πολύτιμους λίθους και μαργαριτάρια. Πριν από την έναρξη της αρματοδρομίας, στην αρένα μπήκε ένα άρμα με χρυσό άγαλμα του Κωνσταντίνου που έφερε μικρό άγαλμα της Τύχης. Το άρμα συνοδευόταν από τμήμα της αυτοκρατορικής φρουράς με τελετουργικές και λαμπρές ενδυμασίες.

Πηγές αναφέρουν πως, επί τουλάχιστον 200 χρόνια, το άγαλμα αυτό περιφερόταν κατά την επέτειο των εγκαινίων της πόλης μέσα στον Ιππόδρομο και όλοι οι μετέπειτα αυτοκράτορες προσκυνούσαν τον ιδρυτή της πόλης.

Μετά την πομπή αυτή, ο αυτοκράτορας μοίρασε χρήματα στο συγκεντρωμένο κόσμο. Ενδέχεται ειδικά για την περίσταση να είχαν κοπεί νομίσματα και αρκετοί μελετητές εικάζουν ότι επρόκειτο για τα νομίσματα με την προσωποποίηση της πόλης και τη Νίκη. Οι τελετές ολοκληρώθηκαν με τελετουργικές πομπές και παρελάσεις σε όλη την πόλη καθώς και με θρησκευτική λειτουργία που πραγματοποιήθηκε στην Αγία Ειρήνη.

Οι πηγές, στο μεγαλύτερο μέρος τους χριστιανικές, δεν αναφέρουν συγκεκριμένες παγανιστικές τελετές για τα εγκαίνια της πόλης, εκτός από την αφιέρωση της στήλης. Είναι μάλλον απίθανο να μην έγιναν, αλλά φαίνεται ότι δεν περιλάμβαναν θυσίες, αφού ο Κωνσταντίνος είχε ήδη φανερώσει την απέχθειά του προς αυτό το είδος θρησκευτικής τελετής.

Πηγή: Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού / Αφροδίτη Καμάρα.